

Sygn. akt III AUa 1853/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący: SSA Janina Kacprzak

Sędziowie: SSA Anna Szczepaniak-Cicha (spr.)

SSA Anna Rodak

Protokolant: st. sekr. sąd. Aleksandra Słota

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 września 2016 r. w Ł.

sprawy **G. L. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.**

o świadczenie przedemerytalne

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł.

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 9 lipca 2015 r. sygn. akt VIII U 2513/14

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) i oddala odwołanie;

2. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi na rzecz radcy prawnego M. R. kwotę 221,40 (dwieście dwadzieścia jeden 40/100) złotych tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w drugiej instancji.

Sygn. akt: III AUa 1853/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 18 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił G. L. (1) prawa do świadczenia przedemerytalnego. Organ rentowy wskazał, że zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje kobiecie, która łącznie spełniła następujące warunki: posiada okres składkowy i nieskładkowy uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 34 lata do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego, rozwiązała stosunek pracy lub stosunek służbowy z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, a ponadto po upływie co najmniej 6. miesięcznego okresu pobierania zasiłku dla bezrobotnych:

- nadal jest zarejestrowana jako osoba bezrobotna,
- w okresie pobierania zasiłku dla bezrobotnych nie odmówiła bez uzasadnionej przyczyny podjęcia propozycji zatrudnienia,

- złożyła wniosek o przyznanie świadczenia przedemerytalnego w okresie nieprzekraczającym 30 dni od dnia wydania przez Powiatowy Urząd Pracy dokumentu poświadczającego 6. miesięczny okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych.

W ocenie organu rentowego, rozwiązanie stosunku pracy z K. D. nie nastąpiło w związku z likwidacją zakładu pracy, lecz na skutek likwidacji stanowiska pracy, a firma przedsiębiorcy zatrudniającego wnioskodawczynię nadal prowadzi swoją działalność.

W dniu 4 lipca 2014 r. wpłynęło odwołanie G. L. (1) od powyższej decyzji. Odwołująca wskazała, że Agencja Handlowo-Usługowa Centrum (...) prowadziła swoją działalność jako Agencja (...) S.A., a ona wykonywała swoje obowiązki pracownicze do dnia likwidacji agencji bankowej, tj. 31 sierpnia 2013 r. G. L. (1) podkreśliła, że pracowała jedynie w siedzibie agencji, a jej likwidację może potwierdzić (...) S.A. I Oddział w Ł.. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Łodzi wyrokiem z dnia 9 lipca 2015 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał G. L. (1) prawo do świadczenia przedemerytalnego poczynając od dnia 10 kwietnia 2014 r. oraz orzekł o kosztach zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu.

Sąd Okręgowy ustalił, że G. L. (1) urodziła się (...) W dniu 10 kwietnia 2014 r. złożyła wniosek o świadczenie przedemerytalne. Wnioskodawczyni legitymuje się stażem pracy wynoszącym 34 lata 3 miesiące i 25 dni okresów składkowych oraz nieskładkowych. W okresie od 1 września 2008 r. do 31 sierpnia 2013 r. G. L. (1) zatrudniona była w Agencji Handlowo-Usługowej (...) w Ł. na stanowisku kasjera - Agencja (...) S.A. Jako przyczynę rozwiązania stosunku pracy wskazano likwidację stanowiska pracy.

K. D. od dnia 15 sierpnia 1998 r. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Agencja Handlowo-Usługowa Centrum (...), a przeważającym rodzajem działalności jest pośrednictwo pieniężne. Prowadzenie agencji bankowej było jedną z dziedzin, jakimi zajmował się K. D. jako przedsiębiorca. W związku z zakończeniem współpracy z bankiem (...) S.A. K. D. podjął decyzję o likwidacji placówki - Agencji (...) S.A., co wiązało się z koniecznością zwolnienia G. L. (1). W chwili obecnej K. D. prowadzi działalność gospodarczą związaną z logistyką i nie zatrudnia pracowników.

W tak ustalonym stanie faktycznym, przywołując treść art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych, Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione. Sąd zauważył, że postępowanie w niniejszej sprawie, wobec spełnienia przez wnioskodawczynię pozostałych przesłanek określonych w przywołanym przepisie, sprowadziło się do ustalenia okoliczności, w jakich doszło do zwolnienia odwołującej się przez jej pracodawcę K. D..

Prowadzenie agencji bankowej przez K. D. było jedną z dziedzin w jakich realizował on działalność gospodarczą. U podstaw decyzji o zwolnieniu wnioskodawczyni legł fakt, iż K. D. zakończył współpracę z bankiem (...) S.A., co łączyło się z koniecznością zamknięcia placówki, w której swoje obowiązki pracownicze wykonywała wnioskodawczyni. K. D. przez likwidację agencji bankowej faktycznie zakończył prowadzenie swojej działalności gospodarczej w tym zakresie. W ocenie Sądu, K. D. zlikwidował działalność gospodarczą w zakresie prowadzenia agencji bankowej i tym samym wnioskodawczyni została w praktyce zwolniona w taki sam sposób w jaki są zwalniane osoby w związku z likwidacją pracodawcy. Sąd podkreślił, że K. D. nadal prowadzi działalność gospodarczą, ale nie prowadzi jej w zakresie działalności agencji bankowej, gdyż taki rodzaj działalności zlikwidował. Przywołany przepis ustawy nie może być interpretowany na tyle ściśle, że aby ubezpieczony nabył uprawnienia do świadczenia przedemerytalnego musi dojść do całkowitej likwidacji pracodawcy. Taka interpretacja prowadziłaby do pokrzywdzenia tych ubezpieczonych, którzy zostali zwolnieni w związku z przekształceniami powstałymi u danego pracodawcy (np. pracodawca zamyka pewien zakres swojej działalności w związku z sytuacją na rynku) w stosunku do tych ubezpieczonych, którzy zostali zwolnieni z związku z całkowitą likwidacją danego pracodawcy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał G. L. (1) prawo do świadczenia przedemerytalnego, o czym orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Wyrok powyższy w całości zaskarżył apelacją organ rentowy zarzucając naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych przez przyznanie prawa do świadczenia przedemerytalnego w sytuacji, gdy nie zostały spełnione ustawowe warunki do przyznania świadczenia. Wskazując na ów zarzut apelujący wniósł o zmianę wyroku i oddalenie odwołania.

Zdaniem organu rentowego, wnioskodawczyni nabyłaby prawo do świadczenia przedemerytalnego tylko, gdyby rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z powodu likwidacji lub niewypłacalności pracodawcy (art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych), jednakże z zebranego materiału dowodowego wynika, że ubezpieczona została zwolniona z pracy z powodu likwidacji jej stanowiska pracy, tj. placówki agencji (...) SA. K. D. nadal prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą Agencja Handlowo-Usługowa Centrum, działalność nie została zlikwidowana ani zawieszona, obecnie - jak zeznał na rozprawie w dniu 14 kwietnia 2015 r. zajmuje się doradztwem w zakresie flot samochodowych. O likwidacji pracodawcy będącego osobą fizyczną świadczy co najmniej trwale, faktyczne zaprzestanie prowadzenia działalności jako takiej, połączone z wykreśleniem jej z (...), co nie miało miejsca w niniejszej sprawie.

Apelujący stwierdził, że w przypadku G. L. (2) można mówić tylko o likwidacji stanowiska pracy i rozwiązaniu stosunku pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy, tj. z powodu zmiany profilu działalności (art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy), ale nie o rozwiązaniu stosunku pracy z powodu likwidacji pracodawcy. Wobec tego nie zostały spełnione warunki do przyznania odwołującej się świadczenia przedemerytalnego na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy. Organ rentowy ponadto wskazał, że zgodnie z art. 7 powołanej ustawy prawo do świadczenia przedemerytalnego ustala się na wniosek osoby zainteresowanej od następnego dnia po dniu złożenia wniosku. Wniosek został złożony w dniu 10 kwietnia 2014 r., zatem prawo do świadczenia mogło być ustalone najwcześniej od 11 kwietnia 2015 r., a nie od 10 kwietnia 2015 r.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik wnioskodawczyni wniósł o oddalenie apelacji organu rentowego w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenie kosztów postępowania za drugą instancję instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny w Łodzi zważył, co następuje:

Zarzuty apelacji zasługują na uwzględnienie, bowiem zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem prawa materialnego.

Stosownie do treści art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o świadczeniach przedemerytalnych (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 170 ze zm.) prawo do świadczenia przedemerytalnego przysługuje osobie, która:

1. do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta oraz 61 lat - mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub
2. do dnia rozwiązania stosunku pracy lub stosunku służbowego z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415, ze zm.), zwanej dalej „ustawą o promocji zatrudnienia”, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna oraz posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 30 lat dla kobiet i 35 lat dla mężczyzn, lub
3. do dnia ogłoszenia upadłości prowadziła nieprzerwanie i przez okres nie krótszy niż 24 miesiące pozarolniczą działalność, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, ze zm.), zwanej dalej „ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych”, i za ten okres opłacała składki na ubezpieczenia społeczne oraz do dnia ogłoszenia upadłości ukończyła co najmniej 56 lat - kobieta i 61 lat -

mężczyzna i posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub

4. zarejestrowała się we właściwym powiatowym urzędzie pracy w ciągu 30 dni od dnia ustania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pobieranej nieprzerwanie przez okres co najmniej 5 lat, i do dnia, w którym ustało prawo do renty, ukończyła co najmniej 55 lat - kobieta oraz 60 lat - mężczyzna i osiągnęła okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, lub

5. do dnia rozwiązania stosunku pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, w rozumieniu przepisów ustawy o promocji zatrudnienia, w którym była zatrudniona przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada okres uprawniający do emerytury, wynoszący co najmniej 35 lat dla kobiet i 40 lat dla mężczyzn, lub

6. do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rozwiązanie stosunku pracy lub stosunku służbowego, z powodu likwidacji pracodawcy lub niewypłacalności pracodawcy, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy, u którego była zatrudniona lub pozostawała w stosunku służbowym przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiadała okres uprawniający do emerytury wynoszący co najmniej 34 lata dla kobiet i 39 lat dla mężczyzn.

Przepis ten tworzy zatem sześć grup osób uprawnionych do świadczenia przedemerytalnego, przy czym grupy te są względem siebie rozłączne, czyli do nabycia uprawnienia wystarczające jest spełnienie przesłanek zawartych w jednym z wymienionych punktów, wraz z określonymi w art. 2 ust. 3 ustawy. Wskazane w poszczególnych punktach przepisu warunki sprowadzają się do osiągnięcia przez osobę ubiegającą się o świadczenie określonego wieku oraz stażu, a także do pozostawania bez pracy ze względu na wymienione enumeratywnie przyczyny.

Podkreślić należy, że sąd ma obowiązek zbadania wszystkich przesłanek nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego, co w okolicznościach niniejszej sprawy oznaczało konieczność zbadania przesłanek, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

G. L. (1) była zatrudniona do 31 sierpnia 2013 r. w Agencji Handlowo-Usługowej Centrum (...). Do dnia rozwiązania stosunku pracy wnioskodawczyni udokumentowała 34 lata, 11 miesięcy i 26 dni okresów składkowych oraz nieskładkowych i w tym dniu miała ukończone 54 lata, natomiast do dnia 31 grudnia 2012 r. udokumentowała 34 lata, 3 miesiące i 25 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Nie spełniła więc przesłanki stażu wskazanej w przepisie art. 2 ust. 5 ustawy, w który wymaga 35 lat okresu uprawniającego do emerytury, bez względu na wiek kobiety.

Spór przed Sądem pierwszej instancji zogniskował się wokół ustalenia, czy rozwiązanie stosunku pracy z ubezpieczoną nastąpiło z powodu likwidacji pracodawcy, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Termin „likwidacja pracodawcy” nie został zdefiniowany w Kodeksie pracy, choć pojawia się w treści art. 41¹ k.p. Pojęciem tym posługują się również inne akty prawa pracy i prawa ubezpieczeń społecznych. Przy wykładni pojęcia pojawił się problem, czy likwidacja pracodawcy oznacza faktyczną jego likwidację, czyli rzeczywiste unicestwienie zakładu pracy, stałe unieruchomienie (likwidacja przedmiotowa), czy też likwidację prawną pracodawcy (likwidacja podmiotowa). Likwidacja podmiotowa jest możliwa w odniesieniu do jednostek organizacyjnych, zaś likwidacja przedmiotowa odnosi się do każdego rodzaju podmiotu zatrudniającego. W judykaturze wyrażono stanowisko, że likwidacja zakładu pracy to całkowite, stałe i faktyczne jego unieruchomienie jako całości (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 1989 r., I PRN 62/88, OSPIKA 1990 Nr 4, poz. 204). W odniesieniu do osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą w orzecznictwie przyjęte zostało, że likwidacją jest formalny stan związany z wyrejestrowaniem działalności w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz faktyczne i trwałe zakończenie prowadzonej działalności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 kwietnia 2015 r., II UK 185/14, LEX nr 1681884). Jednoznacznie w tej materii wypowiedział się Sąd Najwyższy także w postanowieniu z dnia 29 stycznia 2014 r., I UK 370/13 (LEX nr 1646126) stwierdzając, że w art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych nie chodzi o jakąkolwiek likwidację pracodawcy, ale - w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą - o taką likwidację, aby w jej efekcie pracodawca już faktycznie i formalnie

nie prowadził działalności gospodarczej. Podzielić należy również rozważania zawarte w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 25 maja 2016 r., III AUa 1877/14 (LEX nr 2067970), że przedstawiona wyżej wykładnia znajduje potwierdzenie w samej istocie świadczenia przedemerytalnego, które stanowi pomost pomiędzy okresem zatrudnienia a nabyciem prawa do emerytury, zaś powtarzającym się w ustawie warunkiem do nabycia prawa do tego świadczenia jest rozwiązanie stosunku pracy bądź zakończenie pozarolniczej działalności, będące skutkiem zdarzeń uniemożliwiających dalsze funkcjonowanie pracodawcy bądź też prowadzenie działalności. Zatem tylko trwałe i formalne zaprzestanie prowadzenia działalności gospodarczej przez osobę fizyczną oznacza, że doszło do likwidacji pracodawcy w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych.

Odnosząc powyższe rozważania do okoliczności przedmiotowej sprawy stwierdzić trzeba, że Sąd Okręgowy błędnie uznał, iż wnioskodawczyni spełniła przesłankę z art. 2 ust. 1 pkt 6 ustawy o świadczeniach przedemerytalnych. Z ustaleń poczynionych przez Sąd pierwszej instancji wynika bezspornie, że K. D., u którego zatrudniona była wnioskodawczyni, zakończył jedną z form działalności gospodarczej - prowadzenie agencji bankowej, gdyż zaprzestał współpracy z (...) S.A. K. D. zamknął placówkę, w której obowiązki pracownicze wykonywała G. L. (1). Jednakże pracodawca ubezpieczony, będący osobą fizyczną nie zakończył faktycznie ani formalnie prowadzenia działalności gospodarczej, bowiem nadal prowadzi on tę działalność, choć o innym profilu, gdyż przedmiot działalności we wpisie do ewidencji ujęty został szeroko. Nieuprawnione są twierdzenia Sądu pierwszej instancji, że do nabycia prawa do świadczenia przedemerytalnego może dojść także mimo braku całkowitej likwidacji pracodawcy. Ustawa o świadczeniach przedemerytalnych w art. 2 ust. 1 pkt 6 jasno wskazuje, że rozwiązanie stosunku pracy z osobą ubiegającą się o przyznanie świadczenia powinno nastąpić z powodu likwidacji pracodawcy lub jego niewypłacalności, w rozumieniu przepisów o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy. Cytowany przepis ustawy o świadczeniach przedemerytalnych, jako norma prawna z zakresu ubezpieczeń społecznych, musi być wykładany ściśle, co oznacza prymat dyrektyw wykładni językowej w odniesieniu do pozostałych metod wykładni, w tym wykładni systemowej i wykładni historycznej lub celowościowej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., I UZP 6/08, OSNAP 2009 Nr 9-10, poz. 120). W przedmiotowej sprawie nie podstaw do przyjęcia, że doszło do likwidacji pracodawcy w związku z trwałym i faktycznym zaprzestaniem prowadzenia działalności gospodarczej, połączonym z wykreśleniem jej z ewidencji, bowiem K. D. nie zaprzestał i nadal prowadzi działalność gospodarczą zarejestrowaną w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej. Sąd Okręgowy błędnie uznał, że w związku z zamknięciem agencji bankowej doszło do likwidacji pracodawcy. Poczynione ustalenia faktyczne wskazują, że w przypadku wnioskodawczyni rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło w związku likwidacją stanowiska pracy z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, nie zaś z powodu likwidacji pracodawcy. Rozwiązanie stosunku pracy na takiej podstawie również uprawnia do świadczenia przedemerytalnego, ale z osiągnięciem określonego wieku (pkt 2) lub stażu bez względu na wiek (pkt 5), których to przesłanek wnioskodawczyni nie spełniła.

Stwierdzając powyższe Sąd Apelacyjny, z mocy art. 386 § 1 k.p.c., zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie od prawidłowej decyzji ZUS z dnia 18 czerwca 2014 r. Podstawa prawna rozstrzygnięcia o kosztach lokuje się w treści art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (t.j. Dz.U. z 2015 r., poz. 507 ze zm.) oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w związku z § 11 ust. 2, § 15 pkt 1 i § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.).